

Safety Management and Tourism Development in the Andaman Coastal Areas of Thailand

Ekachai Chamnina

Arts Program in Safety Management Rattanakabundit University

e-mail: Ekachai.Cham@hotmail.com

Received: April 21, 2026

Revised: May 21, 2026

Accepted: May 26, 2026

ABSTRACT

The study titled Safety Management and Tourism Development in the Andaman Coastal Areas of Thailand aimed to: 1) examine the conditions and patterns of tourism safety management, 2) analyze the factors influencing the effectiveness of safety management, and 3) propose suitable and sustainable guidelines for the development of tourism safety management. This study was a qualitative study. Data were collected from 25 key informants; namely government officers, tourism entrepreneurs, community leaders and academics. The main research instruments used were interviews and document research. Data were analyzed through content analysis and thematic analysis. The findings revealed that tourism safety management in the Andaman coastal areas was an integrated multi-agency management. The main factors influencing safety management effectiveness were government policies, inter-agency coordination, personnel and resources readiness, community and stakeholder participation, and tourists' behaviors. Furthermore, the effective tourism safety management played an important role in building tourists' confidence, destination image and the sustainability of coastal tourism development. The study suggests that the integrated safety management systems should be strengthened, the stakeholder participation should be encouraged on an ongoing basis and multi-lingual warning and safety communication systems should be developed further to support sustainable tourism development in the Andaman coastal areas of Thailand.

Keywords: Safety Management, Tourism Development, Coastal Tourism, Sustainable Tourism, Andaman Sea

การจัดการความปลอดภัยกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทย

เอกชัย ชำนินา

การจัดการความปลอดภัย มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

อีเมล: ekachai.cham@hotmail.com

วันที่ได้รับบทความครั้งแรก: 21 เมษายน 2569

วันที่แก้ไขบทความ: 21 พฤษภาคม 2569

วันที่ตอบรับบทความ: 26 พฤษภาคม 2569

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การจัดการความปลอดภัยกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและรูปแบบการจัดการความปลอดภัยในการท่องเที่ยว 2) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการจัดการความปลอดภัย และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการความปลอดภัยที่เหมาะสมและยั่งยืน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 25 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้ประกอบการท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน และนักวิชาการ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการศึกษาเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และการวิเคราะห์เชิงประเด็น ผลการวิจัยพบว่า การจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามันมีลักษณะเป็นการบริหารจัดการแบบบูรณาการหลายหน่วยงาน โดยปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการความปลอดภัย ได้แก่ นโยบายภาครัฐ การประสานงานระหว่างหน่วยงาน ความพร้อมของบุคลากรและทรัพยากร การมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ประกอบการ รวมถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ การจัดการความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพยังส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่น ภาพลักษณ์ และความยั่งยืนของการท่องเที่ยวชายฝั่ง งานวิจัยเสนอว่า ควรพัฒนาระบบการจัดการความปลอดภัยเชิงบูรณาการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และพัฒนาระบบเตือนภัยและการสื่อสารความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทย

คำสำคัญ: การจัดการความปลอดภัย การพัฒนาการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวชายฝั่ง การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทะเลอันดามัน

1. บทนำ

พื้นที่ฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทยถือเป็นหนึ่งในพื้นที่ท่องเที่ยวชายฝั่งที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศ ทั้งในด้านรายได้ การจ้างงาน และการสร้างภาพลักษณ์ของประเทศไทยในฐานะจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวระดับนานาชาติ โดยจังหวัดสำคัญ ได้แก่ ภูเก็ต กระบี่ พังงา ตรัง และสตูล มีบทบาทสำคัญในการรองรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง ภายหลังการฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยวหลังสถานการณ์ COVID-19 การท่องเที่ยวชายฝั่งกลับมามีอัตราการเติบโตสูงอีกครั้ง ส่งผลให้ประเด็นด้านความปลอดภัย การบริหารความเสี่ยง และความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว กลายเป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารจัดการปลายทางท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน (World Tourism Organization [UNWTO], 2023; Ministry of Tourism and Sports, 2024) ในบริบทของการท่องเที่ยวสมัยใหม่ ความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวไม่ได้หมายถึงเพียงการป้องกันอุบัติเหตุเฉพาะหน้าเท่านั้น แต่ครอบคลุมถึงการบริหารความเสี่ยงเชิงระบบ การเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติ การสื่อสารเตือนภัย การกำกับมาตรฐานการบริการ และการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Becken & Hughey, 2013; United Nations Office for Disaster Risk Reduction [UNDRR], 2019) ทั้งนี้ แนวคิดการจัดการความปลอดภัยเชิงบูรณาการได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในงานวิชาการด้านการท่องเที่ยวและการจัดการความเสี่ยง โดยเน้นการประสานงานระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่นในการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีความเสี่ยงสูง โดยเฉพาะพื้นที่ชายฝั่งทะเลที่มีความเปราะบางต่อภัยธรรมชาติและอุบัติเหตุทางน้ำ

สำหรับพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทย แม้จะเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง แต่ยังคงเผชิญกับปัญหาด้านความปลอดภัยหลายมิติ ทั้งอุบัติเหตุทางน้ำ การจมน้ำ การเดินเรือท่องเที่ยว ความเสี่ยงจากสภาพอากาศและภัยธรรมชาติ ตลอดจนข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการและการสื่อสารเตือนภัยในพื้นที่ท่องเที่ยวชายฝั่ง โดยเฉพาะในช่วงฤดูมรสุมที่มีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดอุบัติเหตุทางทะเล (World Health Organization, 2024) ขณะเดียวกัน การขยายตัวของการท่องเที่ยวชายฝั่งและการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวภายหลังสถานการณ์ COVID-19 ยิ่งเพิ่มแรงกดดันต่อระบบการจัดการความปลอดภัยในพื้นที่ ส่งผลให้ประเด็นด้านการจัดการความปลอดภัยกลายเป็นกลไกสำคัญต่อการรักษาความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวและความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่ง

แม้ว่าจะมีงานวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชายฝั่งและการจัดการความปลอดภัยจำนวนหนึ่ง แต่จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นเฉพาะมิติด้านความปลอดภัยเชิงเทคนิค หรือศึกษาประเด็นเฉพาะด้าน เช่น การจัดการอุบัติเหตุ การเตือนภัย หรือการฟื้นตัวด้านการท่องเที่ยวหลังวิกฤติ ขณะที่การศึกษาที่บูรณาการความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความปลอดภัย การบริหารความเสี่ยง การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในบริบทพื้นที่ชายฝั่งทะเลอันดามัน

ของประเทศไทยยังมีอยู่อย่างจำกัด (Khunnikom et al., 2022) ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาสภาพและรูปแบบการจัดการความปลอดภัยในการท่องเที่ยว วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการความปลอดภัย และเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการความปลอดภัยที่เหมาะสมและยั่งยืน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทยอย่างสมดุลและยั่งยืนในระยะยาว

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและรูปแบบการจัดการความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทย ภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวชายฝั่งและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเชิงโครงสร้าง การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการความปลอดภัยและการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทย
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการความปลอดภัยเชิงบูรณาการที่เหมาะสม ยั่งยืน และสามารถประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชายฝั่งของประเทศไทยได้อย่างเป็นรูปธรรม

3. ทบทวนวรรณกรรม

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว การจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว (Tourism Safety Management) เป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะพื้นที่ท่องเที่ยวชายฝั่งที่มีความเสี่ยงจากอุบัติเหตุทางน้ำ ภัยธรรมชาติ และกิจกรรมการท่องเที่ยวทางทะเล ความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวจึงไม่ได้จำกัดเพียงการป้องกันอุบัติเหตุเฉพาะหน้า แต่ครอบคลุมถึงการบริหารความเสี่ยง การเตรียมพร้อมรับเหตุฉุกเฉิน การสื่อสารความเสี่ยง และการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยวและลดผลกระทบต่องุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Becken & Hughey, 2013) แนวคิดการจัดการความปลอดภัยสมัยใหม่ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเชิงระบบ (System-based Management) ซึ่งเน้นการเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ท่องเที่ยว โดยเฉพาะพื้นที่ชายฝั่งที่มีความเปราะบางต่อความเสี่ยงจากสภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNDRR, 2019) แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับกรอบการบริหารความเสี่ยง ISO 31000 ซึ่งเสนอว่าการจัดการความเสี่ยงควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การระบุความเสี่ยง การประเมินความเสี่ยง การกำหนดมาตรการควบคุม ไปจนถึงการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง (International Organization for Standardization [ISO], 2018) ในบริบทของประเทศไทย งานศึกษาด้านความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นการจัดการอุบัติเหตุและมาตรการเฉพาะด้าน เช่น ความปลอดภัยทางน้ำ การเดินเรือ และการเตือนภัยชายหาด ขณะที่การศึกษา

เชิงบูรณาการที่เชื่อมโยงระหว่างการจัดการความปลอดภัย การพัฒนาการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชนชายฝั่งยังมียุทธศาสตร์อย่างจำกัด โดยเฉพาะในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามันซึ่งมีบริบทเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวที่แตกต่างจากพื้นที่ชายฝั่งอื่นของประเทศไทย

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) เป็นแนวคิดที่มุ่งสร้างความสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่น โดยองค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (UNWTO, 2023) ระบุว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องคำนึงถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในระยะยาว ควบคู่กับการสร้างประสบการณ์ที่ปลอดภัยและมีคุณภาพให้นักท่องเที่ยว งานวิชาการด้านการท่องเที่ยวชายฝั่งเสนอว่า ความปลอดภัยถือเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากพื้นที่ที่ขาดระบบความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว ภาพลักษณ์ปลายทาง และความต่อเนื่องของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระยะยาว (Jeuring & Becken, 2013) นอกจากนี้ แนวคิด Destination Governance ยังเสนอว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) และการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ (Hall, 2019) ในบริบทของพื้นที่ชายฝั่งทะเลอันดามัน การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องคำนึงถึงความเสี่ยงเฉพาะพื้นที่ ทั้งด้านภัยธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อุบัติเหตุทางน้ำ และผลกระทบจากการขยายตัวของกิจกรรมการท่องเที่ยวชายฝั่ง ดังนั้น การบูรณาการแนวคิดด้านความปลอดภัยเข้ากับการพัฒนาการท่องเที่ยวจึงเป็นกลไกสำคัญในการสร้างสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจ การอนุรักษ์ทรัพยากร และคุณภาพชีวิตของชุมชนชายฝั่งในระยะยาว

3.3 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาลการท่องเที่ยวชายฝั่ง การบริหารจัดการการท่องเที่ยวชายฝั่งในปัจจุบันให้ความสำคัญกับแนวคิดธรรมาภิบาลการท่องเที่ยว (Tourism Governance) และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Participation) โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง และมีความซับซ้อนด้านการบริหารจัดการ เช่น พื้นที่ท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล แนวคิดดังกล่าวเสนอว่า การจัดการการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพไม่สามารถดำเนินการโดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเพียงลำพัง แต่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ผู้ประกอบการ ชุมชนท้องถิ่น และภาคประชาสังคม (Bramwell & Lane, 2013) งานวิจัยด้าน Coastal Tourism Governance ระบุว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการจัดการความปลอดภัยและการท่องเที่ยวช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของมาตรการด้านความปลอดภัย ลดความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากร และสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในระยะยาว (Dredge & Jamal, 2015) นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของชุมชนยังช่วยให้มาตรการด้านความปลอดภัยมีความสอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่มากยิ่งขึ้น ดังนั้น การศึกษาการจัดการความปลอดภัยในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามันจึงควรวิเคราะห์ทั้งมิติด้านการบริหารจัดการ ความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การมีส่วนร่วมของชุมชน

และผลกระทบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และข้อเสนอเชิงนโยบายที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ชายฝั่งของประเทศไทย

3.4 กรอบแนวคิดการวิจัย จากการทบทวนวรรณกรรมและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์กรอบแนวคิดการวิจัยได้ว่า การจัดการความปลอดภัยในการท่องเที่ยวชายฝั่งเป็นผลมาจากการบูรณาการของปัจจัยเชิงนโยบาย การบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการบริหารความเสี่ยงเชิงระบบ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทย กรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วย 3 องค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1) ปัจจัยบริบทและปัจจัยสนับสนุน (Contextual and Supporting Factors) ประกอบด้วย 1) นโยบายและการสนับสนุนจากภาครัฐ 2) การบริหารจัดการและธรรมาภิบาลการท่องเที่ยว 3) ความพร้อมของทรัพยากรและบุคลากร 4) การมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ประกอบการ 5) พฤติกรรมและการรับรู้ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว และ 6) ความเสี่ยงเฉพาะพื้นที่ชายฝั่งและภัยธรรมชาติ ดังนั้น ปัจจัยดังกล่าวถือเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่กำหนดประสิทธิภาพของการจัดการความปลอดภัยในพื้นที่ท่องเที่ยวชายฝั่งและสะท้อนแนวคิดด้าน Tourism Governance และ Tourism Resilience ที่เน้นการจัดการแบบบูรณาการและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (Hall, 2019; UNWTO, 2022)

2) กระบวนการจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว (Tourism Safety Management Process) ประกอบด้วย 1) การบริหารความเสี่ยงและการประเมินความเสี่ยง 2) การป้องกันและเตือนภัย 3) การสื่อสารความปลอดภัยและการสื่อสารความเสี่ยง 4) การจัดการเหตุฉุกเฉินและการช่วยเหลือทางน้ำ 5) การประสานงานระหว่างหน่วยงาน และ 6) การติดตามและประเมินผลด้านความปลอดภัย

3) ผลลัพธ์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development Outcomes) ประกอบด้วย 1) ความเชื่อมั่นและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว 2) ภาพลักษณ์และความสามารถในการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยว 3) ความยืดหยุ่นของแหล่งท่องเที่ยว (Tourism Resilience) 4) ความต่อเนื่องของกิจกรรมทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยว 5) คุณภาพชีวิตและความเข้มแข็งของชุมชนชายฝั่ง และ 6) การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผลลัพธ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การจัดการความปลอดภัยไม่ได้เป็นเพียงมาตรการด้านการป้องกันอุบัติเหตุเท่านั้น แต่เป็นกลไกสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในพื้นที่ชายฝั่งที่มีความเปราะบางและมีการแข่งขันทางการท่องเที่ยวสูงสามารถสรุป และนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การจัดการความปลอดภัยกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทย

4. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการความปลอดภัยกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งศึกษาปรากฏการณ์เชิงกระบวนการ การบริหารจัดการ และประสบการณ์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายฝั่งทะเลอันดามัน เพื่ออธิบายบริบท ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ และแนวทางการพัฒนาการจัดการความปลอดภัยอย่างยั่งยืน

4.1 รูปแบบการวิจัย การวิจัยนี้ใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพแบบพรรณนาและตีความ (Descriptive and Interpretive Qualitative Research) ซึ่งเหมาะสมกับการศึกษาประเด็นด้านการจัดการความปลอดภัย การบริหารความเสี่ยง และการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกับบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ชายฝั่งทะเล (Creswell & Poth, 2018) แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพช่วยให้ผู้วิจัยสามารถทำความเข้าใจมุมมอง ประสบการณ์ และกระบวนการตัดสินใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ได้อย่างลึกซึ้ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดด้าน Tourism Governance และ Tourism Resilience ที่เน้นความสำคัญของบริบทพื้นที่ การมีส่วนร่วม และการจัดการความเสี่ยงเชิงระบบ (Hall et al., 2020) การออกแบบการวิจัยมุ่งเน้นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านนโยบาย การบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผลลัพธ์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผ่านการเก็บข้อมูลเชิงลึกจากผู้มีประสบการณ์โดยตรงในพื้นที่ศึกษา การเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพช่วยให้สามารถอธิบาย

บริบทเฉพาะของพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามัน ซึ่งมีลักษณะด้านการท่องเที่ยว ความเสี่ยง และรูปแบบการบริหารจัดการที่แตกต่างจากพื้นที่ชายฝั่งอื่นของประเทศไทยได้อย่างเหมาะสม

4.2 พื้นที่ศึกษา พื้นที่ศึกษา ได้แก่ จังหวัดในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทย ประกอบด้วย จังหวัดภูเก็ต กระบี่ และพังงา ซึ่งเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวชายฝั่งที่มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของประเทศ และมีลักษณะความเสี่ยงด้านความปลอดภัยจากกิจกรรมทางน้ำ การเดินเรือท่องเที่ยว และภัยธรรมชาติทางทะเล การเลือกพื้นที่ศึกษาดังกล่าวใช้หลักการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Area Selection) เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวสูง มีกิจกรรมการท่องเที่ยวทางทะเลหนาแน่น และมีประสบการณ์ด้านการจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ซึ่งสามารถสะท้อนบริบทของการจัดการความปลอดภัยในพื้นที่ชายฝั่งทะเลอันดามันได้อย่างชัดเจน (Ministry of Tourism and Sports, 2024) นอกจากนี้ พื้นที่ดังกล่าวยังมีลักษณะการบริหารจัดการแบบหลายหน่วยงาน (Multi-agency Management) และมีความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการท่องเที่ยว และชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเหมาะสมต่อการศึกษากระบวนการจัดการความปลอดภัยเชิงบูรณาการ

4.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 25 คน ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากบทบาท หน้าที่ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความปลอดภัยและการท่องเที่ยวชายฝั่ง ประกอบด้วย 1) เจ้าหน้าที่ภาครัฐด้านการท่องเที่ยวและความปลอดภัย จำนวน 5 คน 2) เจ้าหน้าที่ด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและความปลอดภัยทางน้ำ จำนวน 5 คน 3) ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวทางทะเล จำนวน 6 คน 4) ผู้นำชุมชนและตัวแทนชุมชนชายฝั่ง จำนวน 5 คน และ 5) นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวและความปลอดภัย จำนวน 4 คน การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลดังกล่าวช่วยให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลาย และสามารถสะท้อนมุมมองด้านนโยบาย การปฏิบัติ และประสบการณ์จริงในพื้นที่ได้อย่างครอบคลุม (Patton, 2015) ผู้วิจัยใช้หลักการเก็บข้อมูลจนถึงจุดอิ่มตัวของข้อมูล (Data Saturation) โดยพิจารณาจากการที่ข้อมูลที่ได้รับเริ่มมีความซ้ำซ้อนและไม่ปรากฏประเด็นใหม่เพิ่มเติม จึงยุติการเก็บข้อมูลภาคสนาม การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงช่วยให้สามารถเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกจากผู้มีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายฝั่งทะเลอันดามันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือหลักที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ซึ่งพัฒนาขึ้นจากกรอบแนวคิดการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยข้อคำถามครอบคลุมประเด็นด้านการจัดการความปลอดภัย การบริหารความเสี่ยง การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แบบสัมภาษณ์ได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยวและการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 3 ท่าน โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67–1.00 แสดงว่า

เครื่องมือมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังใช้การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) จากรายงานวิชาการ แผนพัฒนาการท่องเที่ยว เอกสารนโยบาย และรายงานของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อใช้ในการตรวจสอบและเปรียบเทียบข้อมูลร่วมกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการระหว่างเดือนมิถุนายน ถึง เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2568 รวมระยะเวลา 6 เดือน โดยเริ่มจากการศึกษาข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัน เวลา และสถานที่ที่ผู้ให้ข้อมูลสะดวก ผู้วิจัยใช้วิธีการบันทึกเสียงร่วมกับการจดบันทึกภาคสนาม (Field Notes) เพื่อช่วยเพิ่มความครบถ้วนของข้อมูล และลดความคลาดเคลื่อนในการตีความข้อมูลภายหลังการสัมภาษณ์ (Miles et al., 2020) การเก็บข้อมูลภาคสนามดำเนินการในพื้นที่จริงของแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจบริบท สภาพแวดล้อม และกระบวนการจัดการความปลอดภัยในพื้นที่ได้อย่างชัดเจน

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับการวิเคราะห์เชิงประเด็น (Thematic Analysis) โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) การถอดเทปและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล 2) การอ่านข้อมูลซ้ำเพื่อทำความเข้าใจภาพรวม 3) การกำหนดรหัสข้อมูล (Coding) 4) การจัดกลุ่มรหัสและสร้างประเด็นหลัก (Themes) และ 5) การตีความและเชื่อมโยงข้อมูลกับกรอบแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์เชิงประเด็นช่วยให้สามารถสังเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์ และประเด็นสำคัญด้านการจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวได้อย่างเป็นระบบ และช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Braun & Clarke, 2021) เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เอกสาร และข้อมูลภาคสนาม รวมทั้งใช้การตรวจสอบข้อมูลย้อนกลับกับผู้ให้ข้อมูลบางส่วน (Member Checking) เพื่อยืนยันความถูกต้องของการตีความข้อมูล กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวช่วยให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือ สามารถสะท้อนบริบทของพื้นที่ศึกษา และอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความปลอดภัยกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามันได้อย่างเป็นระบบ

5. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การจัดการความปลอดภัยกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทย สามารถนำเสนอได้ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

5.1 สภาพและรูปแบบการจัดการความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามัน
ผลการวิจัยพบว่า การจัดการความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทยลักษณะเป็นการบริหารจัดการแบบบูรณาการหลายหน่วยงาน (Multi-agency Management) โดยมีหน่วยงานภาครัฐทำหน้าที่กำหนดนโยบาย มาตรการ และแนวทางด้านความปลอดภัย ขณะที่การดำเนินงานในระดับพื้นที่อาศัย

ความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว หน่วยงานด้านความปลอดภัยทางน้ำ และชุมชนชายฝั่ง ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่สะท้อนว่า ระบบการจัดการความปลอดภัยในพื้นที่ชายฝั่งมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องภายหลังสถานการณ์ COVID-19 และเหตุการณ์อุบัติเหตุทางทะเลที่ผ่านมา โดยเฉพาะการเพิ่มมาตรการเฝ้าระวังชายหาด การติดตั้งป้ายเตือนหลายภาษา และการจัดเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยในพื้นที่ท่องเที่ยวสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐระบุว่า การบริหารจัดการความปลอดภัยในพื้นที่ท่องเที่ยวชายฝั่งจำเป็นต้องอาศัยการประสานงานร่วมกันระหว่างหลายหน่วยงาน เนื่องจากปัญหาความปลอดภัยมีความเชื่อมโยงทั้งด้านการท่องเที่ยว การคมนาคมทางน้ำ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ เจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยทางน้ำรายหนึ่งกล่าวว่า “ปัจจุบันพื้นที่ชายหาดสำคัญมีการเพิ่มมาตรการเตือนภัยและจัดเจ้าหน้าที่เฝ้าระวังมากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงฤดูมรสุมที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุทางน้ำสูง” นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า รูปแบบการจัดการความปลอดภัยในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันตามศักยภาพของหน่วยงาน งบประมาณ ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยว และลักษณะความเสี่ยงเฉพาะพื้นที่ โดยพื้นที่ที่มีระบบการประสานงานระหว่างหน่วยงานและชุมชนที่เข้มแข็งจะสามารถจัดการความปลอดภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าพื้นที่ที่ขาดกลไกการบริหารจัดการเชิงบูรณาการ

5.2 ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการความปลอดภัยและการพัฒนาการท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการความปลอดภัยและการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามัน สามารถจำแนกได้เป็น 5 ประเด็นหลัก ดังนี้

1) นโยบายและการสนับสนุนจากภาครัฐ ผลการวิจัยพบว่า นโยบายและการสนับสนุนจากภาครัฐเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการจัดการความปลอดภัย โดยเฉพาะการสนับสนุนงบประมาณ การกำหนดมาตรฐานด้านความปลอดภัย และการพัฒนาระบบเตือนภัยในพื้นที่ชายฝั่ง ผู้ให้ข้อมูลจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสะท้อนว่า พื้นที่ที่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณและบุคลากรอย่างเพียงพอจะสามารถดำเนินมาตรการด้านความปลอดภัยได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลหลายรายมองว่า การดำเนินนโยบายด้านความปลอดภัยในบางพื้นที่ยังขาดความต่อเนื่อง และมีข้อจำกัดด้านการจัดสรรทรัพยากร ส่งผลให้มาตรการบางส่วนไม่สามารถดำเนินการได้เต็มประสิทธิภาพ ผู้ประกอบการท่องเที่ยวรายหนึ่งกล่าวว่า “บางช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวมีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก แต่กำลังเจ้าหน้าที่และอุปกรณ์ด้านความปลอดภัยยังไม่เพียงพอ ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ”

2) การประสานงานระหว่างหน่วยงาน ผลการวิจัยพบว่า การประสานงานระหว่างหน่วยงานเป็นกลไกสำคัญของการจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนข้อมูล การแจ้งเตือนภัย และการตอบสนองต่อเหตุฉุกเฉินทางทะเล ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า พื้นที่ที่มีการประชุมร่วมกันระหว่างหน่วยงานอย่างสม่ำเสมอ จะสามารถลดปัญหาความซ้ำซ้อนในการทำงาน และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเหตุการณ์ฉุกเฉินได้ดีกว่าพื้นที่ที่ขาดการประสานงาน ผู้ให้ข้อมูลจากชุมชนชายฝั่งระบุว่า

การประสานงานที่ดีช่วยให้ชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง แจ้งเตือน และช่วยเหลือนักท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็วมากขึ้น ผู้นำชุมชนรายหนึ่งกล่าวว่า “เมื่อหน่วยงานภาครัฐทำงานร่วมกับชุมชนอย่างใกล้ชิด การแจ้งเตือนและการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะชาวบ้านรู้พื้นที่และสถานการณ์จริงดีที่สุด”

3) ความพร้อมของบุคลากรและทรัพยากร ผลการวิจัยพบว่า ความพร้อมของบุคลากร อุปกรณ์ และระบบสนับสนุนด้านความปลอดภัย เป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพของการจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีกิจกรรมทางน้ำหนาแน่นและมีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ผู้ให้ข้อมูลด้านความปลอดภัยทางน้ำสะท้อนว่า การขาดแคลนเจ้าหน้าที่ที่มีทักษะเฉพาะด้าน เช่น การช่วยชีวิตทางน้ำ การปฐมพยาบาล และการสื่อสารภาษาต่างประเทศ ยังคงเป็นข้อจำกัดสำคัญในหลายพื้นที่ นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า อุปกรณ์ด้านความปลอดภัยบางส่วนยังไม่เพียงพอหรือไม่ทันสมัย โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากร เจ้าหน้าที่กู้ภัยทางน้ำรายหนึ่งกล่าวว่า “บางพื้นที่ยังขาดอุปกรณ์ช่วยชีวิตที่ทันสมัย และจำนวนเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการดูแลนักท่องเที่ยวในช่วงฤดูท่องเที่ยว”

4) การมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ประกอบการ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ประกอบการเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการจัดการความปลอดภัยในพื้นที่ท่องเที่ยวชายฝั่ง โดยชุมชนท้องถิ่นมีบทบาททั้งในด้านการเฝ้าระวัง การแจ้งเตือน และการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเบื้องต้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่า พื้นที่ที่ชุมชนมีความเข้มแข็งและผู้ประกอบการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ จะสามารถสร้างบรรยากาศด้านความปลอดภัยและลดความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุได้ดีกว่า ผู้ประกอบการท่องเที่ยวหลายรายเสนอว่า ควรมีการจัดอบรมด้านความปลอดภัยและการจัดการเหตุฉุกเฉินให้แก่ผู้ประกอบการและชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มศักยภาพในการดูแลนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการเรือนำเที่ยวรายหนึ่งกล่าวว่า “หากชุมชนและผู้ประกอบการได้รับการฝึกอบรมด้านความปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยลดความสูญเสียและเพิ่มความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยวได้มากขึ้น”

5) พฤติกรรมและการรับรู้ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมและการรับรู้ด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุทางการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการไม่ปฏิบัติตามคำเตือน การละเลยสัญญาณเตือนภัย และการขาดความรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงทางทะเล ผู้ให้ข้อมูลหลายรายสะท้อนว่า นักท่องเที่ยวบางส่วนยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับความเสี่ยงของกระแสน้ำย้อน (rip current) และอันตรายจากสภาพอากาศในช่วงฤดูมรสุม ผลการวิจัยยังพบว่า การสื่อสารความปลอดภัยหลายภาษา และการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ มีส่วนช่วยลดความเสี่ยงและเพิ่มการปฏิบัติตามมาตรการด้านความปลอดภัยได้อย่างมีนัยสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลจากหน่วยงานท่องเที่ยวกล่าวว่า “การสื่อสารเตือนภัยที่เข้าใจง่ายและใช้หลายภาษา ช่วยให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตามมาตรการด้านความปลอดภัยได้มากขึ้น”

5.3 แนวทางการพัฒนาการจัดการความปลอดภัยที่เหมาะสมและยั่งยืน ผลการวิจัยเสนอว่า การพัฒนาการจัดการความปลอดภัยในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามันควรมุ่งเน้นการบริหารจัดการเชิงบูรณาการและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยสามารถสรุปแนวทางสำคัญได้แก่ 1) การพัฒนาระบบการบริหารความเสี่ยงและระบบเตือนภัยเชิงรุก 2) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านความปลอดภัยทางน้ำ 3) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ประกอบการ 4) การพัฒนาระบบการสื่อสารความปลอดภัยหลายภาษา 5) การจัดทำฐานข้อมูลด้านความเสี่ยงและอุบัติเหตุทางการท่องเที่ยว และ 6) การพัฒนากลไกการประสานงานระหว่างหน่วยงานอย่างเป็นระบบ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่า การพัฒนาความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวจำเป็นต้องดำเนินควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพของชุมชน การบริหารจัดการเชิงพื้นที่ และการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว ผลการวิจัยยังสะท้อนว่า การจัดการความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงช่วยลดอุบัติเหตุและความสูญเสียเท่านั้น แต่ยังช่วยสร้างความเชื่อมั่น เพิ่มภาพลักษณ์ที่ดีของแหล่งท่องเที่ยว และสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันของการท่องเที่ยวชายฝั่งไทยในระยะยาว นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวรายหนึ่งกล่าวว่า “ความปลอดภัยไม่ใช่เพียงมาตรการป้องกันอุบัติเหตุ แต่เป็นกลไกสำคัญของการสร้างความยั่งยืนและความเชื่อมั่นให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งหมด”

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการความปลอดภัยกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและรูปแบบการจัดการความปลอดภัย วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการจัดการความปลอดภัย และเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการความปลอดภัยที่เหมาะสมและยั่งยืน ผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้ดังนี้

6.1 การจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวในลักษณะการบริหารจัดการแบบบูรณาการหลายหน่วยงาน ผลการวิจัยพบว่า การจัดการความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามันมีลักษณะเป็นการบริหารจัดการแบบบูรณาการหลายหน่วยงาน (Multi-agency Management) ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และชุมชนชายฝั่งในการดำเนินมาตรการด้านความปลอดภัย ทั้งด้านการป้องกัน การเฝ้าระวัง และการจัดการเหตุฉุกเฉิน ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายฝั่งไม่สามารถดำเนินการโดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเพียงลำพัง แต่จำเป็นต้องอาศัยกลไกการบริหารจัดการเชิงบูรณาการและการประสานงานระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Tourism Governance และ Destination Management ที่เสนอว่า การจัดการการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการร่วมกันระหว่างหลายภาคส่วน (Bramwell & Lane, 2013; Hall, 2019) ผลการวิจัยยังสะท้อนว่า พื้นที่ที่มีระบบการประสานงานและการสื่อสารระหว่างหน่วยงานที่เข้มแข็ง จะสามารถลดปัญหาความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน และตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินได้รวดเร็วกว่าพื้นที่ที่ขาดกลไกการประสานงานอย่างเป็นระบบ

ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า การจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายฝั่งจำเป็นต้องดำเนินการในลักษณะของเครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative Network) มากกว่าการบริหารจัดการแบบแยกส่วน ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ชายฝั่งทะเลอันดามัน

6.2 บทบาทของนโยบาย การสนับสนุนจากภาครัฐ และทรัพยากรต่อประสิทธิภาพการจัดการความปลอดภัย ผลการวิจัยพบว่า นโยบายและการสนับสนุนจากภาครัฐ รวมถึงความร่วมมือด้านบุคลากรงบประมาณ และอุปกรณ์ด้านความปลอดภัย เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว โดยพื้นที่ที่ได้รับการสนับสนุนด้านทรัพยากรอย่างเพียงพอ จะสามารถดำเนินการมาตรการด้านความปลอดภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารความเสี่ยงเชิงระบบ (System-based Risk Management) ที่เสนอว่า ประสิทธิภาพของการจัดการความเสี่ยงขึ้นอยู่กับความพร้อมของทรัพยากร โครงสร้างการบริหารจัดการ และการสนับสนุนเชิงนโยบายอย่างต่อเนื่อง (ISO, 2018; UNDRR, 2019) อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยยังสะท้อนข้อจำกัดสำคัญด้านความพร้อมของนโยบาย การจัดสรรงบประมาณ และการขาดแคลนบุคลากรเฉพาะด้านในบางพื้นที่ ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินการมาตรการด้านความปลอดภัย โดยเฉพาะในช่วงฤดูท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ประเด็นดังกล่าวสะท้อนว่า แม้ประเทศไทยจะมีนโยบายด้านความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวที่ชัดเจนมากขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์ COVID-19 แต่การขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ยังคงมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและการบริหารจัดการที่ต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม

6.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ประกอบการกับการพัฒนาความยั่งยืนของการท่องเที่ยวชายฝั่ง ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ประกอบการเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว โดยชุมชนชายฝั่งมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการเฝ้าระวัง การแจ้งเตือน และการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเบื้องต้น ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด Stakeholder Participation และ Community-based Tourism Management ที่เสนอว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยให้การจัดการการท่องเที่ยวมีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ลดความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากร และสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในระยะยาว (Dredge & Jamal, 2015; Khunnikom et al., 2022) ผลการวิจัยยังสะท้อนว่า พื้นที่ที่ชุมชนและผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการด้านความปลอดภัย จะสามารถสร้างบรรยากาศด้านความปลอดภัยและความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยวได้มากกว่าพื้นที่ที่ใช้การบริหารจัดการแบบรวมศูนย์เพียงอย่างเดียว ประเด็นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวไม่ควรมุ่งเน้นเพียงการควบคุมหรือการบังคับใช้มาตรการจากภาครัฐเท่านั้น แต่ควรส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ประกอบการในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักของพื้นที่ท่องเที่ยวชายฝั่ง

6.4 การสื่อสารความปลอดภัยและพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมและการรับรู้ด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุทางการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการไม่ปฏิบัติตามคำเตือนและการขาดความเข้าใจเกี่ยวกับความเสี่ยงทางทะเล ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้อง

กับงานศึกษาด้าน Risk Communication ที่เสนอว่า การสื่อสารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพจะช่วยเพิ่มการรับรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติตามมาตรการด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีนัยสำคัญ (Reynolds & Seeger, 2014) ผลการวิจัยยังสะท้อนว่า การใช้ป้ายเตือนหลายภาษา การสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัล และการใช้รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ มีส่วนช่วยลดความเสี่ยงและเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการความปลอดภัยในพื้นที่ชายฝั่งได้อย่างชัดเจน ผลการศึกษานี้สะท้อนให้เห็นว่า การสื่อสารความปลอดภัยไม่ใช่เพียงการแจ้งเตือนข้อมูล แต่เป็นกระบวนการสร้างการรับรู้และความเข้าใจร่วมกันระหว่างหน่วยงานและนักท่องเที่ยว ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการลดความสูญเสียและสร้างความเชื่อมั่นของแหล่งท่องเที่ยว

6.5 การจัดการความปลอดภัยกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า การจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวมีความเชื่อมโยงโดยตรงกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งในด้านความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว ความสามารถในการแข่งขัน และคุณภาพชีวิตของชุมชนชายฝั่ง ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด Sustainable Tourism Development และ Tourism Resilience ที่เสนอว่า ความปลอดภัยเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว และเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความสามารถในการฟื้นตัวจากวิกฤติและความเสี่ยงในระยะยาว (Hall et al., 2020; UNWTO, 2023) นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสะท้อนว่า การจัดการความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพช่วยสนับสนุนการสร้างภาพลักษณ์เชิงบวกของพื้นที่ท่องเที่ยวชายฝั่งไทย และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับนานาชาติ ดังนั้น การพัฒนาการจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามันจึงไม่ควรถูกมองเพียงในมิติของการลดอุบัติเหตุหรือการจัดการเหตุฉุกเฉินเท่านั้น แต่ควรได้รับการพัฒนาในฐานะกลไกสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระยะยาว

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ จากผลการวิจัยเรื่อง การจัดการความปลอดภัยกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ดังนี้

1) การพัฒนาระบบการจัดการความปลอดภัยเชิงบูรณาการ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาระบบการจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวในลักษณะเชิงบูรณาการ (Integrated Safety Management) โดยเชื่อมโยงการทำงานระหว่างหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว หน่วยงานด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หน่วยงานทางทะเล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน เพื่อให้เกิดระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างรวดเร็ว การพัฒนากลไกการประสานงานอย่างเป็นระบบจะช่วยลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการความเสี่ยง และสร้างมาตรฐานด้านความปลอดภัยที่มีความสอดคล้องกันในพื้นที่ท่องเที่ยวชายฝั่ง ควรมีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานด้านความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวระดับพื้นที่ เพื่อทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลความเสี่ยง

ประสานงานระหว่างหน่วยงาน และสนับสนุนการตัดสินใจด้านการบริหารจัดการความปลอดภัยในพื้นที่ชายฝั่งทะเลอันดามันอย่างเป็นรูปธรรม การจัดการความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการแบบเครือข่ายความร่วมมือมากกว่าการดำเนินงานแบบแยกส่วน เพื่อให้สามารถรับมือกับความเสี่ยงที่มีความซับซ้อนในพื้นที่ท่องเที่ยวชายฝั่งได้อย่างยั่งยืน

2) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรและระบบเตือนภัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านความปลอดภัยทางน้ำ การช่วยชีวิต การปฐมพยาบาล และการสื่อสารภาษาต่างประเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวนมาก นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนาระบบเตือนภัยและการสื่อสารความปลอดภัยหลายภาษา ทั้งในรูปแบบป้ายเตือนระบบดิจิทัล และสื่อออนไลน์ เพื่อเพิ่มการรับรู้และการปฏิบัติตามมาตรการด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ควรมีการจัดฝึกอบรมและซ้อมแผนการจัดการเหตุการณ์ร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการ และชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มความพร้อมในการรับมือกับเหตุการณ์ฉุกเฉินทางทะเลและภัยพิบัติในพื้นที่ชายฝั่ง การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและระบบเตือนภัยอย่างต่อเนื่องจะช่วยลดความสูญเสีย เพิ่มความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว และสนับสนุนภาพลักษณ์ด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งไทยในระยะยาว

3) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ประกอบการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ประกอบการในการจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว ผ่านการจัดกิจกรรมอบรม การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการพัฒนากลไกการสื่อสารระหว่างภาครัฐกับชุมชนในพื้นที่ การมีส่วนร่วมของชุมชนจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเฝ้าระวัง แจ้งเตือน และช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเบื้องต้น รวมถึงช่วยสร้างความตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยในระดับพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน ควรสนับสนุนให้ชุมชนชายฝั่งและผู้ประกอบการท่องเที่ยวมีบทบาทในการกำหนดมาตรการด้านความปลอดภัยและการบริหารจัดการความเสี่ยงของพื้นที่ เพื่อให้มาตรการต่าง ๆ มีความเหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่มากยิ่งขึ้น การพัฒนาความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวจะเกิดความยั่งยืนได้ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักของพื้นที่ชายฝั่งทะเลอันดามัน

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1) ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณหรือการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) เพื่อประเมินผลกระทบของการจัดการความปลอดภัยที่มีต่อความเชื่อมั่น ความพึงพอใจ และพฤติกรรมการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ชายฝั่งทะเลอันดามันอย่างเป็นรูปธรรม โดยการศึกษาควรพัฒนาเครื่องมือวัดด้านการรับรู้ความปลอดภัย ความยืดหยุ่นของแหล่งท่องเที่ยว (Tourism Resilience) และประสิทธิภาพของระบบเตือนภัย เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสถิติและเปรียบเทียบผลการจัดการความปลอดภัยระหว่างพื้นที่ได้อย่างชัดเจน ผลการวิจัยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐ

เช่น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการกำหนดนโยบาย มาตรการ และแผนบริหารจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถนำไปใช้ในการพัฒนามาตรฐานความปลอดภัยและระบบบริหารความเสี่ยงในพื้นที่ท่องเที่ยวชายฝั่งของประเทศไทยได้อย่างเหมาะสม

2) ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ท่องเที่ยวชายฝั่งที่มีบริบทด้านการท่องเที่ยวและความเสี่ยงแตกต่างกัน ทั้งในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามัน อ่าวไทย และพื้นที่ท่องเที่ยวชายฝั่งในประเทศ เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการจัดการความปลอดภัย การมีส่วนร่วมของชุมชน และการบริหารจัดการเชิงบูรณาการที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ นอกจากนี้ ควรศึกษาบทบาทของเทคโนโลยีดิจิทัล ระบบสื่อสารเตือนภัย และการจัดการข้อมูลด้านความปลอดภัยในการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว หน่วยงานด้านความปลอดภัยทางทะเล ชุมชนชายฝั่ง และสถาบันการศึกษา ในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัย การฝึกอบรมบุคลากร การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวชายฝั่งอย่างยั่งยืนในระยะยาว

8. องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการความปลอดภัยกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทย ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ช่วยขยายกรอบแนวคิดด้านการจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวและการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งในบริบทของประเทศไทย โดยสามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยได้ดังนี้

8.1 องค์ความรู้ใหม่ด้านการจัดการความปลอดภัยเชิงบูรณาการในพื้นที่ท่องเที่ยวชายฝั่ง
ผลการวิจัยพบว่า การจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามันไม่ได้เป็นเพียงกระบวนการด้านการป้องกันอุบัติเหตุหรือการจัดการเหตุฉุกเฉินเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการบริหารจัดการเชิงระบบที่เชื่อมโยงระหว่างนโยบาย การบริหารจัดการ การประสานงานหลายหน่วยงาน และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ องค์ความรู้ดังกล่าวช่วยขยายกรอบแนวคิดด้าน Tourism Safety Management จากแนวคิดด้านการควบคุมความเสี่ยงเฉพาะด้าน ไปสู่แนวคิดการจัดการความปลอดภัยเชิงบูรณาการ (Integrated Tourism Safety Management) ที่เชื่อมโยงทั้งมิติด้านการบริหารจัดการความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยยังสะท้อนว่าประสิทธิภาพของการจัดการความปลอดภัยในพื้นที่ชายฝั่งขึ้นอยู่กับความสามารถในการประสานงานและสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน ชุมชน และผู้ประกอบการ มากกว่าการดำเนินมาตรการด้านความปลอดภัยโดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเพียงลำพัง องค์ความรู้ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายฝั่งควรถูกมองในฐานะระบบการบริหารจัดการแบบเครือข่าย

ความร่วมมือ (Collaborative Safety Governance) มากกว่าการจัดการเชิงเทคนิคเฉพาะด้านเพียงอย่างเดียว

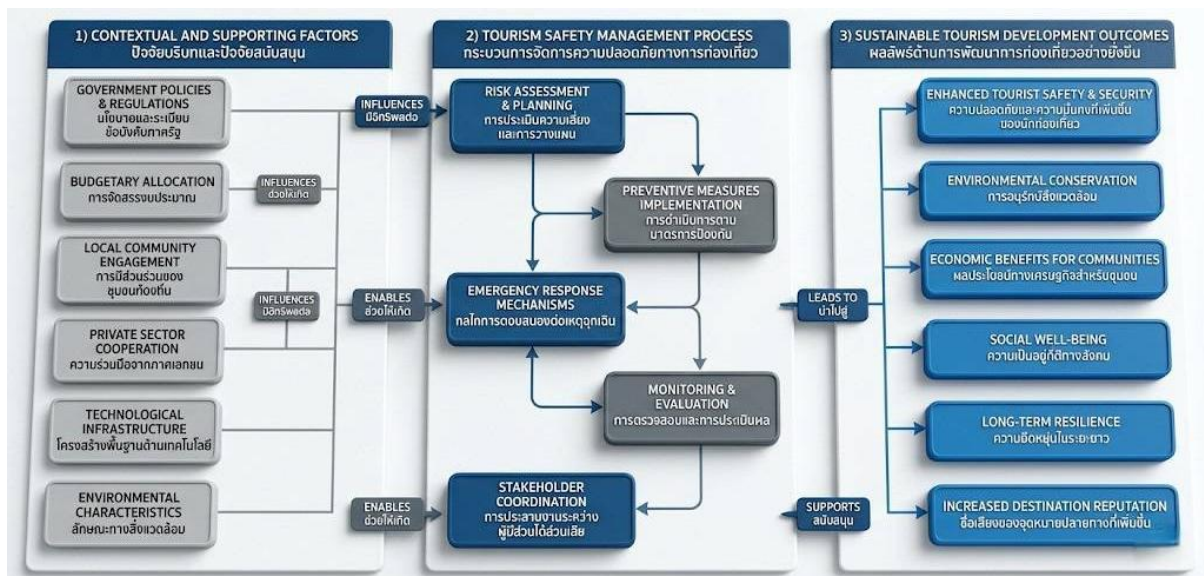
8.2 องค์ความรู้ใหม่ด้านความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความปลอดภัยกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวมีความเชื่อมโยงโดยตรงกับความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว ความสามารถในการแข่งขัน และความยั่งยืนของเศรษฐกิจการท่องเที่ยวชายฝั่ง องค์ความรู้ที่ได้ช่วยอธิบายว่า ความปลอดภัยไม่ใช่เพียงองค์ประกอบสนับสนุนการท่องเที่ยว แต่เป็นกลไกหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development Mechanism) โดยเฉพาะในพื้นที่ชายฝั่งที่มีความเปราะบางต่อความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมภัยพิบัติ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผลการวิจัยยังเสนอว่า การจัดการความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพสามารถช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นของแหล่งท่องเที่ยว (Tourism Resilience) และช่วยให้พื้นที่สามารถฟื้นตัวจากวิกฤติหรือเหตุการณ์ไม่คาดคิดได้รวดเร็วยิ่งขึ้น องค์ความรู้ดังกล่าวช่วยเชื่อมโยงแนวคิดด้าน Tourism Resilience เข้ากับบริบทของการจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวชายฝั่งของประเทศไทย ซึ่งยังมีการศึกษาในประเด็นนี้ค่อนข้างจำกัดในงานวิจัยที่ผ่านมา

8.3 องค์ความรู้ใหม่ด้านบทบาทของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการความปลอดภัย

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนชายฝั่งและผู้ประกอบการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อประสิทธิภาพของการจัดการความปลอดภัย ทั้งในด้านการเฝ้าระวัง การแจ้งเตือน การช่วยเหลือนักท่องเที่ยว และการสื่อสารข้อมูลด้านความปลอดภัยในพื้นที่ องค์ความรู้ดังกล่าวช่วยขยายแนวคิดด้าน Stakeholder Participation และ Community-based Tourism Management โดยแสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนไม่ได้มีบทบาทเฉพาะด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรหรือการพัฒนาการท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยและการลดความเสี่ยงในพื้นที่ท่องเที่ยวชายฝั่ง ผลการวิจัยยังสะท้อนว่า การจัดการความปลอดภัยที่เปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการด้านความปลอดภัย จะช่วยให้มาตรการต่าง ๆ มีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ และสามารถปฏิบัติได้จริงมากกว่าการกำหนดมาตรการจากส่วนกลางเพียงอย่างเดียว องค์ความรู้ดังกล่าวมีคุณค่าต่อการพัฒนานโยบายและรูปแบบการจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยเฉพาะในพื้นที่ชายฝั่งที่มีความซับซ้อนด้านทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว

8.4 การพัฒนาโมเดลเชิงแนวคิดด้านการจัดการความปลอดภัยเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จากผลการวิจัย ผู้วิจัยสามารถพัฒนาโมเดลเชิงแนวคิดด้านการจัดการความปลอดภัยเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ชายฝั่งทะเลอันดามัน ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ปัจจัยบริบทและปัจจัยสนับสนุน 2) กระบวนการจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว และ 3) ผลลัพธ์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โมเดลดังกล่าวช่วยอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านนโยบายการบริหารจัดการ ความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผลลัพธ์ด้านความยั่งยืนของการท่องเที่ยว

ชายฝั่ง ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวิจัยและการกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายฝั่งอื่น ๆ ได้ นอกจากนี้ โมเดลดังกล่าวยังสามารถใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาระบบการจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้มีความเชื่อมโยงกับแนวคิดด้าน Sustainability และ Tourism Resilience ได้อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ช่วยเติมเต็มช่องว่างของงานวิจัยด้านการจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวในบริบทพื้นที่ชายฝั่งของประเทศไทย และช่วยขยายองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในบริบทของประเทศกำลังพัฒนา ผู้วิจัยสามารถทำโมเดลได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โมเดลเชิงแนวคิดด้านการจัดการความปลอดภัยเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ชายฝั่งทะเลอันดามัน

REFERENCES

- Becken, S., & Hughey, K. F. D. (2013). Linking tourism into emergency management structures to enhance disaster risk reduction. *Tourism Management*, 36, 77–85.
<https://doi.org/10.1016/j.tourman.2012.11.014>
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27–40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>
- Bramwell, B., & Lane, B. (2013). Getting from here to there: Systems change, behavioural change and sustainable tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 21(1), 1–4.
<https://doi.org/10.1080/09669582.2012.741602>
- Braun, V., & Clarke, V. (2021). *Thematic analysis: A practical guide*. SAGE Publications.
- Chamnina, E. (2020). Tourism safety management in Phuket. *Journal of MCU Nakhondhat*, 7(8), 174–189.
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2018). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (4th ed.). SAGE Publications.
- Department of Disaster Prevention and Mitigation. (2021). *National disaster prevention and mitigation plan B.E. 2564–2570 (2021–2027)*. Ministry of Interior.
<https://ndwc.disaster.go.th>
- Dredge, D., & Jamal, T. (2015). Progress in tourism planning and policy: A post-structural perspective on knowledge production. *Tourism Management*, 51, 285–297.
<https://doi.org/10.1016/j.tourman.2015.06.002>
- Hall, C. M. (2019). Constructing sustainable tourism development: The 2030 agenda and the managerial ecology of sustainable tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 27(7), 1044–1060. <https://doi.org/10.1080/09669582.2018.1560456>
- Hall, C. M., Scott, D., & Gössling, S. (2020). Pandemics, transformations and tourism: Be careful what you wish for. *Tourism Geographies*, 22(3), 577–598.
<https://doi.org/10.1080/14616688.2020.1759131>
- International Organization for Standardization. (2018). *Risk management—Guidelines* (ISO Standard No. 31000:2018). <https://www.iso.org/standard/65694.html>
- Jeuring, J., & Becken, S. (2013). Tourists and severe weather: Exploring the role of “locus of responsibility” in protective behaviour decisions. *Tourism Management*, 37, 193–202.
<https://doi.org/10.1016/j.tourman.2013.01.012>

- Khunnikom, P., Muneenam, U., & Sukmag, P. (2022). Community-based tourism management during the coronavirus pandemic along the Andaman Coast of Thailand. *GeoJournal of Tourism and Geosites*, 44(4), 1435–1441. <https://doi.org/10.30892/gtg.44431-963>
- Marine Department. (2023). *Annual report on navigation and passenger vessels statistics, fiscal year 2023*. Ministry of Transport. <https://md.go.th>
- Miles, M. B., Huberman, A. M., & Saldaña, J. (2020). *Qualitative data analysis: A methods sourcebook* (4th ed.). SAGE Publications.
- Ministry of Tourism and Sports. (2024). *Tourism statistics 2024*. <https://www.mots.go.th>
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research & evaluation methods* (4th ed.). SAGE Publications.
- Prayag, G., Spector, S., Orchiston, C., & Chowdhury, M. (2020). Psychological resilience, organizational resilience and life satisfaction in tourism firms: Insights from the Canterbury earthquakes. *Current Issues in Tourism*, 23(10), 1216–1233. <https://doi.org/10.1080/13683500.2019.1607832>
- Reynolds, B., & Seeger, M. W. (2014). Crisis and emergency risk communication as an integrative model. *Journal of Health Communication*, 10(1), 43–55. <https://doi.org/10.1080/10810730590904571>
- United Nations Office for Disaster Risk Reduction. (2019). *Global assessment report on disaster risk reduction 2019*. United Nations.
- World Health Organization. (2024). *Drowning fact sheet*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/drowning>
- World Tourism Organization. (2022). *Global guidelines to restart tourism*.
- World Tourism Organization. (2023). *Tourism and sustainable development report*.